

ՀՆՉԱԿ

ՀԱՆԴԷՍ ՏԱՍՆՕՐԵԱՅ

Գ. ՏԱՐԻ

ԼԱՅՈՐ Ե.

1888 ՓԵՏՐՂԱՐ 20

ԹԻՒ 11

ԱԶԳԱՅԻՆ

~~~~~

« ԽԱԹԵՐ ՀԱՄԱՐ ՀՈՒԹ ՀԱԻԸ ԿՈՒՏՈՒՐ »

Ծառայ եմ հայր պատուական .

— Աստուած օրհնէ, Ամբակում աղա :

— Կը շնորհաւորեմ . յրադրաց մեջ բերկրութեամբ կարգացի լի է այն ինչ գաւառին առաջնորդ . ընտրուած էք, շատ ուրախ եմ որ նոյն գաւառը ձեզ նման արթուն հովուի մը պաշտպանութեանը կը յանձնուի, որ վերջերս մարդորսորդներու ձեռքն իյնալու վտանգին ենթարկեալ էր :

— Ա՛ . լի էպէտ ե. հակառակ մեր կամոց տատանկ ընտրութիւն մը եղեր էր, բայց մենք այն ինչ էֆէնտիին ուղղութիւնով ազգեցութեանը շնորհիւ յաջողեցանք ընդունել տալ մեր հրաժարականը :

— Ի՞նչ կըսէք . . .

— Ա.յո, * * * էֆէնտիին խաթերն համար :

— Խաթեր համար :

— Ա.յնչոք զարմանալու բան մը չէ, ըստ սրում խաթեր համար հում հաւն անդամ կուտուի :

— Ճշմարիտ է . բայց ներեցէք ինձ հայր պատուական հարցնել Ձեզ թէ՛ ինչո՞ւ համար պաշտօնէ կը փախչիք , միթէ ձեր ուխտին ու կոչմանը հակառակ վարուած չէ՞ք ըլլար :

— Ատում դուն ալ, ճանըմ Ամբակում աղա, կը տեսնեմ որ կամ բան մը չգիտես՝ և կամ չգիտնալ կը ձեւացնես . ուսմական առած մը «կէշէնէ ծաշէ փէշէ» կըսէ , յիրաւի տասն և վեց տարի առաջ երբ այս սքեմը զգեցայ՝ խոտտացայ ինձ յանձնուելիք ժողովուրդը հովուել , բայց անոր վրայ 16 տարիներ անցնելով՝ ֆէրուք չափ եղաւ . ասկէց դատ , երկու երեք տարի առաջ խոտացողները որ այսօր խօսքերնին չեն բռներ կոր , ես չի բռնեմ նէ ամօթ է .

— Ատանկ բան մը ե՞րբ եղաւ .

— Միթէ մոռցա՞ք, ասկէ քանի մը տարի առաջ իբրեւ օրէնք հաստատուեցաւ և հրատարակուեցաւ թէ՛ դաւառական առաջնորդութենէ խոյս տուող եկեղեցականները Պոլսոյ մէջ պաշտօնի չալտի կոչուէին, ընդհակառակն այսօր պաշտօնէ փախչող եկեղեցականները կեդրոնական նախաթառներու վրայ նստած մեծ պաշտօններ կը վարեն .

— Ըսել է որ այդ օրէնքը . . .

— Զուրը ինկաւ, ըստ որում մեր ձեռքը չէ՞ մի օրէնք կը գրենք, բայց ուզենք նէ խաթեր համար աւերենք կը կարգանք, և այս ալ մեղադրելի արարք մը չէ, քանի որ խաթեր համար հում հաւը կուտուի :

— Շատ կը ցաւիմ որ դուք ալ այդ օրէնքը չի յարգողներուն կը հետեւիք .

— Ի՛նչ ընենք, եթէ չի հետեւինք , կեդրոնին մէջ բարձր պաշտօնի մը գլուխ անցնելիք չունինք :

— Քանի որ այդպէս է , ի՛նչու համար կեդրոնը ձեր անունը ընտրելեաց ցանկին մէջ կը գնէ և դաւառական ժողովներու կը յանձնարարէ .

— Ձեռակերպութիւն մ'է այդ որ ամենուն ալ կրնէ, խաթրերնին չի կոտրելու համար, զոր օրինակ, մինչև իսկ գաւառի մը առաջնորդին ընտրութիւնը վաւերացուցած պահուն, նոյն եկեղեցականը ուրիշ գաւառի մը առաջնորդութեան ընտրելի կը ներկայացնէ. բաց ասկից, կեդրոնը ընտրելեաց ջանկը զրկելէ առաջ մեր հաւանութիւնը առնելու է:

— Ձեր հաւանութիւնը մի:

— Այո, կանխաւ հասկնալու է թէ արդեօք կը հաւանինք այն գաւառին առաջնորդական պաշտօնը ստանձնել:

— Բայց օրէնքը ասանկ բան մը կը արամադրէ՞:

— Ի՞նչպէս խօսք հասկցնելու է քեզի: Ամբակում աղա, քանի որ մեզմէ առաջնակարգ եղող դասը այդ օրէնքը չի յարգեր, մենք ալ անոնց պիտի հետեւինք. գաւառական ժողովները բան դորժ չունին նէ զմեզ իրենց առաջնորդ ընտրեն, եթէ Բեֆերնիս չուզէ: Մենք սօստ ի նորհս ազգասէր աղպեցութեանց կրնանք այդ պաշտօնէն անմիջապէս հրաժարիլ և տեղիւնուս չերերալ:

— Ապա ուրեմն ի՞նչ հարկ կայ երկու օրը անդամ մը լրացրաց միջոցաւ օտարն հարուածել, ըսելով թէ՝ « եկեր են մեզմէ մարդ որսալու »: քանի որ մենք մեր ձեռքովը դուռներնիս բաց կը թողունք, որով օտարականք ամենայն դիւրութեամբ կրնան մեր զաւակները գողնալ:

— Էֆէնտիմ, այդ տեսակ գրութիւնները չե՛ւէկէ՛ բաներ են, որոց ոչ միայն օտարականք՝ այլ մենք իսկ կարելութիւն չենք տար. հետեւաբար մնաք խաղաղութեամբ, Ամբակում աղա:

— Տէր ընդ ձեզ, հայր պատուական:

Բաժ. — Հիմա հասկցա՞ք սիրելի ընթերցողք, այսուհետեւ եթէ լրացրաց մէջ, « այն ինչ գաւառը կրօնաւոր խութեան դիմելու վրայ է, կամ օտարականք հոն ոտնձք:

գութիւն կընեն,» խօսքերը որ կարդաք՝ օտարը մի՛ մեղադրէք, զի քանի որ մենք անոր ասոր Խաչին համար չենք ուզեր արեղայ մը զրկել ի դաւառ, անշուշտ այդ խաթեր չնսրհիւ անպաշտպան և անհովիւ ձգուած հօտը կը ցրուի և օտարին մալ կըլլայ, եթէ թոյլութեամբ քսակ նիս փողոցը ձգենք, զայն գտնողը յանցաւոր եղած կըլլայ, անուրանալի ճշմարտութիւն մ'է թէ՛ թոյլ և անզգոյշ վարուողը միշտ կը կորսնցնէ և խաթեր համար հսւմ հաւը ուտողն ալ Ժոռ ֆէրֆէի կը հանգալի :

 Ք Գաւառացի կարդ մը բաժանորդներէն կը խնդրեմք որ գործակալները չի հողնեցեն և պարտքերնին մինչև Մարտ 10 հատուցանեն, սոյն թուականէն ետքը որոշած եմք թերթերնուն առաքումը դադրեցնել և ձրինքրու յատկացուցած ցանկերնուս մէջ նշանակել իրենց անունները, ըստ որում 10 դահեկանի բաժանորդագին մը գանձելու համար չորս հինգ դրուշ ալ լիցթատարին յանձնուելիք նամակաց յատկացնելու ժամանակ չունինք :

Կ Ի Թ Ա Ր Ա Ն

Հ Ա Ն Դ Է Ս Ա Մ Ս Օ Ր Ե Ա Յ

Խմբագրութեամբ Հայկական կրթարանի նախկին սանուց և տնօրէնութեամբ Մեծ. Պ. Էֆէնտի Արտուրնիի, ԿԻԹԱՐԱՆ շանուամբ ամսօրեայ հանդէս մը սկսաւ հրատարակուիլ, Յաջողութիւն մաղթելով իւր խմբագրաց, կարգ մը իմաստակց պարոններու իբր ուղղեցոյց դասադիրք կը յանձնարարենք սոյն հանդէսը :

Տարեկան բաժանորդագինն է Պոլսոյ համար 12, իսկ գաւառաց համար 15 դահեկան :

« Չի՞ ԲՆՉ ԾԱԾՈՒԿ ՈՐ ՈՉ ՅԱՅՏՆԵՍՑԻ »

1888 Յունվար 18, Արեգի ԻԳ և Մարերի ԺԲ. յիշատակ ցնծութեան և ուրախութեան չորից սուտ վկայից, որք ընկալան զպախշիսս չիլչիլս մէճիախականս, ի վարձատրութիւն քաղաքի ծառայութեանց իւրեանց, ըստ բանին թէ՛ «Մարդ է որ գործէ զերկիր և զշէնքս պէշին» . »

Երդ Բոժոժիկեան

Չորս ցրուիչներ առտուն կանուխ ի Թաշխանը վազէին, Խենթ հաւու պէս աստ անդ լինկած՝ Էմանուէլն բնտուէին . Ձեռուընին կար քույրաներ, որ առաջուց եկած էր, Յայտնի էր որ այս պաշտօններ պօլ քէսէէ՛ն զրկուէր :

Այբին՝ հաբիր, Փիւրին՝ քսան, Մալին Մէնին տառնական Մէճիախէք յանձնուեցան նոյն առաւօտ ի Թաշխան . Քառորդ դարեան խմրագիրը որ չատ արցունք թափած էր, Պաշտօնները երբոր տեսաւ՝ արտասուալից ծիծաղէր :

Չմրան յատուկ ծաղիկներէ խոշոր փունջ մը կապեցին, Յատկութեամբ ու խայտալով գէպ յԱրեւելք չուեցին, Տէգիթաբան մեծ պէտերնուն հըրամանին անսարով՝
— Հիւ շիւր, Էմանուէլ, Էմանուէլ — Երդ եցին :

Խեղճն բեկառ խանին դուռը բարե բռնած կ'սպասէր,
— Պէրէ Էր, Պէրէ Էր — Էմանուէլ Էր — կըսէր :
Իսկ ոժոժիկն ականատես՝ Էմանուէլն կը հարցանէր
Թէ — կաշառուղ խմրակի մը գրածները ի՞նչ կարժէր —

Եթէ Հնչակ ու Բոժոժիկ ասոնց ըրածն ընէին՝
Անտարակոյս իրենք նաև մասն և բաժին առնէին,
Բայց ընթերցողք թող զիտնան թէ դործիք ըլլալու համար
Իրենց եղած առաջարկներն առջի օրէն մերժեցին ։

Այնչոփ աղմուկ և քաբարէք հարկաւ պարտադէպ չէին,
Եւ անշուշտ բերանք կը փոխուէին եթէ պիշիշք ու շտնային,
Բաբարէնուն հաւասար չէր թէև այս նուէրք չնչին;
Ձի մեր պիշիշն ասոնցմէ չա՛տ պիշիշ ժողուեց կաղանդին ։

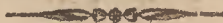

ՀԵՌՄԻՐԱԿԱՆ

[Աժանս Բոժոժիկ եւ ԸՆԿ.]

Պ , .Յ. փողոց

Ամուսնանալ պատրաստուող երիտասարդ մը վերջերս
Խը նշանածին տունը գտնուած տանն, դաշկինակը հանե-
լու միջոցին, տեսնելով որ դրպանը պահած հապին խու-
թին պատամբեր և դաշկինակէն առաջ դուրս ելեր է,
Ընդուն կը կապկպուի և կայծակնահար կըլլայ. ասոր վրա
աղջկան ծնողքը միաձայն հաւանութեամբ կ'որոշէ բժշկա-
կան քննութեան մը ենթարկել զպարոնը ։ Այժմէն սա
կարծիքը կոյ թէ, բժիշկը պարոնին յանդատտ վճիռ պի-
տի տրձակեն, թէև մենք այդպիսի քննութիւն մը աւե-
րորդ կը համարինք, զի քանի որ հապին խութին իւր պատ-
կառելի ներկայութեամբ կը հաստատէ թէ պարոնը ար-
դէն բժշկին զիմած և հապ կըլլելու վրայէ, ալ ի՞նչ
հարկ կայ ձանձրութիւն առնելու ։

Թ Ա Պ Լ Ա Ք Ե Ա Ր

ՓԻԼԻԿ ԱԽՊՈՐ ԿՌԻԻԸ .

Մեր թապալաքեար փիլիկ ախպարը, որ ձմրան մօտային համեմատ կնոջը շրջազգեստին դարձնողչէք չորս մէճիտ վճարել չուզելուն համար զոքանչին հետ կռուած և երեք շաբաթներէ ի վեր տուն չերթալով վրուռը կը պառկէր, անցեալ օր կնքահայր Ահարոն աղային կը դիմէ և կ'աղաչէ որ օր մը կնքահայրը առանձինն տուն երթալով լաւ մը յանգիմանէ թէ կինն և թէ զոքանչը, որովհետեւ, « վրա-թը պէնտի միւթէճաւիւղ մուխաւէլէնուն շարժին ու շու-րուժին մուղայիր բաներ անելու ճամբուն պօշը բռներ եին, և իրեր »

Ահարոն աղայն, յետ մտածմանց, աղջիկտեօի վայցած տոտն հետը տարած դաշնագիրը ծոցը դնելէն ետքը, անց ետը հիւրակէ օրը փիլիկ ախպօր տունը կերթայ, ուր բաղ-մային մէկ անկիւնը ծալապատիկ (պաշտօն) նստելէն ետքը, կ'սկսի բարբառիլ այսպէս .

— Տիւտիւ հանըմ, մուլիւմի տէվլէթնիդ է որ՝ մարդ մին էկէր իր տուած խօսքին ու մուխաւէլէին ահկեամին մուղայիր բան մի անէ նը՝ մինպահաթ վրայ տի տայ, Դա-ւիթ մարգարէն անգամ, « Սպա թէ ոչ գառնայք առ նա՝ զսուր իւր սրեալ եւ զաղեղն լարեալ է » ըսեր է նը՝ մու-խաւէլէին չի բռնաղներուն հըմար ըսեր է . պինան ա-լէյհ, էստորը մատտէին գալով, բամմանքնիդ ալ ի՛նչ միւճի-պով մուխաւէլէնուդ իթիպար չիք անիր .

— Մեղաեատուածոյ, ճանըմ կնկահար աղա, ատ ի՞նչ խօսք է, հէմ մենք ինչո՞ւ համար մուխաւայէ իթիպար պիտի ունենանք, աշխարհք արարաւ զիտէ քի օլտու օլալը մենք ծանիկ ծանիկ չունեցող ֆամիլեա մըն ենք :

— Էֆէնտըմ, լա թէմսիլ, սիւլիւկ ըսուած մախլուքն ալ մախամ չունի ըմմա՝ կաթնավերը ճանկը ձգածին տուրւնը կու ծծի .

— Վա՛յ, սիւլիւկի՞ կը նմանցնես կոր մեզ .

— Խայրը Էֆէնտըմ, լա թէմսիլի հըմար կըսիմ .

— Լաթէ գէմպիլը ի՞նչ է քի .

— Տիւտիւ հանըմ, զաննս մենք քեզի հետ մուխապէրաթի մօնանք նը՝ ինքզինքնիս խալիպ տ'անինք վէ աշտարակ տ'երթանք . մայմուռ պախչլու հանըմը ֆէօս ըլլար իսէ՝ շատ բարով տըլլար, ղէօրէ ան կու հասկնայ .

— Հոս է ամա՝ քիչ մը գործ ունէր դուրսը . (Պատուէ)
Պիսթօ՛ս հանըմ, գործդ լմնցաւ նէ ներս հրամմէ .

Իսկոյն Պիստոս հանըմը նազեքայլ ներս մտաւ, որով Ահարոն աղային թողմած այտերը զուշաւորեցան .

— Վա՛յ, հանըմս, բարով եկար, պայլական քէֆի՞կդ .

— Փառք Աստուծոյ կնկահար աղա, էլրի սէֆէր տօղլու կէմի կերթանք կոր . աս ո՛ւր ես խընանէժ , հարսնիքէն պէրի եկած չես . աստար մոռնալ կըլլա՞յ մի ետ .

— Էֆէնտըմ, թէքմիլ փռան մէշղուլիյէթն ու տաղտաղային սէպէպովը դուրս ելած չինք . ան չէ ըմմա , աղադ ինտո՞ր է , անցածներս փիլիկը ըսաւ ուր՝ էրէյիճէ քէյֆսիդ է եղեր վէ հէքիմները դաթի իւսիւտ արեր են . աղէկցա՞ւ մի ետ .

— Ա՛խ ճանըմ կնկահար աղա , շատ բան քաչեցինք ա՛մա՝ փառք Աստուծոյ, հազար փառք, հէլէ աղէկցաւ .

— Վա՛խ, վա՛խ, վա՛խ, աղէկցաւ հէ՞ . թօֆաֆ բան, փիլիպոսին թարիֆին կէօրէ, հըմայէկի Բախլանետա՛մ տըլլար .

— Անոր ամեն խօսքին հաւտաս նէ՝ չիզար չիլլար .

— Վա՛յ, մայմուռ հանմ, ադ քարդ պէյնս ճաթեցուց .

— Պաշ թաճի . էհ պէլլի է ետ խօսք ըսածդ թէք չըլլար, չիֆթ կըլլայ .

— Շիտտակ է, տափան էրկու թարաֆէն մօրիկ անեւու եինք ուր՝ խարար մի տանք .

(Դարձեցին)